

به نام خدا

اظهاری نظر کارشناسی درباره:

«لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در انجمن بین‌المللی علوم باغبانی»

مقدمه

سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای با هدف فعالیت‌های جمعی و گروهی به منظور دستیابی به اهداف مشترک کشورهای عضو تشکیل می‌شود. این سازمان‌ها معمولاً از طرف سازمان ملل متحد و دستگاه‌های وابسته و یا برخی از کشورهای ثروتمند حمایت مالی می‌شوند. همچنین کشورهای عضو مبالغ اندکی به صورت سالیانه به عنوان حق عضویت پرداخت می‌کنند. عمده فعالیت‌های این سازمان‌ها جمع‌آوری و ارائه اطلاعات و یافته‌های علمی و تحقیقاتی، برگزاری سمینارها و کنگره‌ها، برگزاری کارگاه‌های آموزشی و اجرای پروژه‌های مشترک در زمینه‌های مربوط به اهداف سازمان است.

سوابق انجمن بین‌المللی علوم باغبانی

انجمن علوم باغبانی^۱ از سال ۱۹۵۹ تأسیس شد و هم‌اینک با بیش از ۷۰۰۰ عضو در ۱۵۰۰ کشور جهان، یکی از مهم‌ترین سازمان‌های بین‌المللی در عرصه باغبانی و ایجاد ارتباط با محققان در سراسر جهان به‌شمار می‌آید. هدف از تشکیل این انجمن ارتقای سطح تحقیقات در زمینه باغبانی و تشویق و تسهیل همکاری‌های علمی و تبادل دانش میان محققان این حوزه در سراسر جهان از طریق انتشار منابع اطلاعاتی و برگزاری همایش‌ها و نشست‌هاست. این انجمن یک منبع مهم اطلاعات در زمینه تحقیقات باغبانی در سطح جهانی است و هدف آن ارتقای تحقیقات در تمام شاخه‌های باغبانی است.

بالاترین سطح تصمیم‌گیری در انجمن، شورای انجمن است که از نمایندگان کشورهای عضو تشکیل می‌شود و هر دو سال یک‌بار جلسات آن تشکیل می‌شود. این شورا، اعضای هیئت مدیره کنگره بین‌المللی باغبانی که هر چهار سال یک‌بار برگزار می‌شود را تعیین می‌کند. شورا زیرکمیته‌های مختلفی را دارد. کمیته اجرایی برنامه‌های علمی را مدیریت می‌کند. کمیته اجرایی از رؤسای بخش‌ها و کمیسیون‌ها تشکیل شده است و از طریق این گروه‌هاست که ISHS با اعضا و تمام کسانی که تحقیقات خاصی بر روی زمینه‌های مختلف علوم باغبانی دارند ارتباط برقرار می‌کند و محصولات مختلف باغی که در اقصی نقاط جهان تولید می‌شود را پوشش می‌دهند. کمیسیون‌ها گروه‌های مختلف کاری را تشکیل می‌دهند و در زمینه‌های مختلف علمی و فنی در باغبانی و موضوعات تخصصی منطقه‌ای کار می‌کنند. در حال حاضر بیش از ۱۰۰ گروه کاری وجود دارد و برخی نیز بعضی مواقع تشکیل می‌شود تا نیازهای موردی را برطرف کند.

موفقیت ISHS (به دلیل ارتباط مؤثر با افراد رهبری همکاری‌های بین‌المللی) عمدتاً از طریق تعداد ۳۰ یا تعداد بیشتری از سمپوزیوم‌های تخصصی که سالیانه برگزار می‌شود، است. هر سمپوزیوم به صورت تخصصی و محلی در یک کشور سازمان‌دهی می‌شود. این سمپوزیوم روی یک موضوع فنی و تکنیکی در ارتباط با یک محصول و یا یک زمینه تحقیقاتی تمرکز دارد. در این سمپوزیوم سخنرانان مدعو مقالات خود را ارائه می‌کنند و یافته‌های تحقیقاتی ارائه می‌شود. جلسات بحث و بررسی برگزار می‌شود. همچنین بازدید از مناطق انجام می‌گیرد و مطالب مربوطه تحت عنوان ACTA Horticulture منتشر می‌شود و این نشریات به قیمت تمام شده برای تمام اعضا ISHS دعوت شده به سمپوزیوم قابل دریافت است و در بسیاری از کتابخانه‌های تحقیقاتی و دانشگاهی قابل دسترس است. زبان رسمی ISHS انگلیسی است و از سال ۲۰۰۱

کتابخانه کامل ACTA Horticulture به صورت Online قابل دسترس است. یکی از فواید مهم عضویت در ISHS امتیاز دعوت در کنگره بین‌المللی باغبانی بدون هزینه است که هر چهار سال یکبار برگزار می‌شود. کنگره که با دعوت از نمایندگان از کشورهای مختلف تشکیل می‌شود به گونه‌ای برنامه‌ریزی می‌شود که تمام زمینه‌های علوم باغبانی مورد علاقه اعضا را پوشش دهد. کنگره فرصتی است تا شرکت‌کنندگان مقالات و نتایج تحقیقاتی خود را ارائه کنند. بنابراین اطلاعات به صورت گسترده مبادله می‌شود. در کنار جلسه اصلی کنگره تعدادی کارگاه آموزشی و سمپوزیوم و نشست‌های دیگر برگزار می‌شود. همچنین جلسات کاری و تجاری و بازدید از صنایع باغبانی از دیگر برنامه‌هاست.

تعارضات حقوقی

در این لایحه پیش‌بینی شده است که دولت ایران ضمن عضویت نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام کند و از سویی تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت به دولت واگذار شده است، بنابراین در این باره دو نکته مهم باید بررسی شود.

الف) اجازه پرداخت حق عضویت و اعطای کمک به صورت کلی

متأسفانه مقدمه توجیهی این لایحه بسیار مختصر بوده و عمدتاً نمی‌تواند مبانی کافی برای تصمیم‌گیری مجلس به وجود آورد از جمله در خصوص حق عضویت مشخص نشده است که مقدار در حال حاضر یا سال‌های گذشته به چه مقدار بوده تا مجلس با محاسبه هزینه و فایده تصمیم لازم اتخاذ کند. مناسب است در اجرای آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی نمایندگان تأکید بیشتری بر مقدمه توجیهی داشته باشند.

با این حال از آنجایی که حق عضویت مقدار قابل تشخیص و تعیینی است ایراد حقوقی به این بخش از ماده واحده وارد نیست برعکس به نظر می‌رسد نحوه پیش‌بینی موضوع امکان کمک توسط دولت با اصل ۸۰ قانون اساسی مغایرت دارد. طبق اصل ۸۰ قانون اساسی «گرفتن و دادن وام یا کمک‌های بدون عوض داخلی و خارجی از طرف دولت باید با تصویب مجلس شورای اسلامی باشد». مستفاد از اصل ۸۰ مزبور آن است که به لحاظ اهمیت موضوع اعطای کمک، تشخیص دولت در مورد مصلحت اعطای کمک به تنهایی کفایت نمی‌کند و مجلس باید بر این تشخیص صحه بگذارد و آن را تصویب کند. از لوازم منطقی صلاحیت مجلس در تصویب اعطای کمک توسط دولت، مشخص بودن موضوع، ضرورت و میزان کمک و نحوه اعطای آن است، حال آنکه در لایحه مذکور اجازه کمک به صورت کلی و بدون ذکر جزئیات کمک مورد نظر، مطرح است که در واقع به منزله نوعی تفویض اختیار قانون‌گذار (مدرج در اصل ۸۰) به دولت یا به عبارت دیگر واگذاری برخی صلاحیت‌های خاص مجلس به دولت است، که خود مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

ب) اجازه تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت به دولت

به نظر می‌رسد اجازه تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت به دولت به ترتیبی که در لایحه پیشنهادی مطرح شده است، به منزله نوعی تفویض اختیار قانون‌گذاری توسط مجلس به دولت است. توضیح آنکه بر طبق اصل ۱۳۳ قانون اساسی، تعداد وزیران و حدود اختیارات هر یک از آنان را قانون (مجلس) تعیین می‌کند. بدیهی است این صلاحیت مجلس به طور کلی یا جزئی یا به نحو ضمنی قابل واگذاری به دولت نیست، اما اجازه تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت توسط دولت، حسب مورد به منزله اعطای مجوز تعیین اختیار یک وزارتخانه (دستگاه اجرایی) یا تغییرات اختیاری آن به دولت است که با توجه به نکات پیش‌گفته، مغایر اصل ۱۳۳ و ۸۵ قانون اساسی به نظر می‌رسد.

اظهار نظر نهایی

انجمن بین‌المللی علوم باغبانی هم اکنون دارای ۷۰۰۰ عضو از ۱۵۳ کشور جهان است که وظیفه هماهنگی و ارتقای سطح تحقیقات در زمینه‌های مختلف علوم باغبانی و تسهیل همکاری‌های علمی و تبادل دانش میان محققان در این حوزه را به عهده دارد. با عنایت به ظرفیت‌های زیاد کشور در زمینه باغبانی عضویت در این انجمن می‌تواند دستاوردهای خوبی برای بخش باغبانی کشور به دنبال داشته باشد. البته لازمه بهره‌وری از امکانات این انجمن توان بالای واحد مسئول پیگیری ارتباطات در دستگاه‌های ذی‌ربط است. در صورت توانمندی این واحدها عضویت در این سازمان‌ها می‌تواند دستاوردهای زیادی در برداشته باشد و در غیر این صورت هیچگونه نتیجه‌ای در پی نخواهد داشت. بنابراین با توجه به مسائل حقوقی ذکر شده باید این لایحه از لحاظ حقوقی بررسی شود، زیرا بیان نکردن جزئیات در واقع نوعی تفویض اختیار قانون‌گذار (مدرج در اصل ۸۰) به دولت یا به عبارت دیگر واگذاری برخی از صلاحیت‌های خاص مجلس به دولت است که این امر نیز خود مغایر با قانون اساسی است.